

до довготермінових інвестиційних проєктів;

- удосконалення фіскальної та амортизаційної політики держави;
- надання преференцій для найбільш ефективних інвестиційних проєктів;
- зниження рівня інвестиційних ризиків економічного і соціального характеру.

При цьому держава повинна створити інвестиційний банк даних, до яких на конкурсних засадах могли б залучатися всі регіони з тим, щоб пропонувати реальні проєкти, спрямовані на ефективне використання наявного потенціалу та формування регіональних сегментів АПК.

Література

1. Стеченко Д. М. Інноваційні форми регіонального розвитку: навч. посібник / Стеченко Д. М. – К.: Вища шк., 2002. – 254 с.

2. Єгоров А. І. Формування і реалізація інвестиційного потенціалу в перехідній економіці на основі фіскального регулювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 08.01.01 “Економічна теорія” / А. І. Єгоров. – Х., 2002. – 18 с.

3. Туріянська М. М. Інвестиційні джерела / Туріянська М. М. – Донецьк: Юго-Восток, 2004. – 317 с.

4. Руссман И. Б. Методика определения потенциала региона / И. Б. Руссман, М. З. Берколайко, О. Н. Бакунец [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http // edu.com / science – conference _ 002 – 022. html](http://edu.com/science-conference_002-022.html).

5. Ткачук В. Р. Організаційний механізм формування та нарощування інвестиційного потенціалу регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка” / В. Р. Ткачук. – Полтава, 2008. – 19 с.

6. Кушнір І. В. Стратегічне планування розвитку АПК / І. В. Кушнір // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2006. – № 3. – С. 135–140.

7. Бутко М. П. Методичний підхід до оцінки ефективності інвестиційних проєктів / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко // Европейская наука XXI века – 2007: міжнар. наук.-практ. конф., 16–31 трав. 2007 р.: тези доп. Т. 1. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2007. – С. 67–70.

УДК 334.012.82:330.341.1

І. О. Іртішцева

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЧНИХ СТРУКТУР АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

У статті розкрито сутність та значення інституційного забезпечення інноваційних стратегічних структур агропродовольчої сфери. Розглянуті форми інноваційних стратегічних структур та дослідження їх особливостей дали змогу визначити основи інституційної політики щодо інноваційного розвитку агропродовольчої сфери.

© *І. О. Іртішцева, 2009*

Ключові слова: агропродовольча сфера, інноваційний розвиток.

В статье раскрыты сущность и значение институционального обеспечения инновационных стратегических структур агропродовольственной сферы. Рассмотренные формы инновационных стратегических структур и исследование их особенностей дали возможность определить основы институциональной политики относительно инновационного развития агропродовольственной сферы.

Ключевые слова: агропродовольственная сфера, инновационное развитие.

In the article disclosed the essence and institutional ensure innovative strategic value the structures of the agrofood sector. Considered by the form of innovative strategic structures and study their characteristics allowed determine the framework policy for innovative development of institutional the agrofood sector.

Keywords: agricultural foodstuff, innovational development.

Інституційна матриця трактується теоретиками інституціоналізму як стала система базових інститутів, що склалася історично, і регулює взаємопов'язане функціонування основних суспільних сфер – економічної, політичної та ідеологічної, або, у більш вузькому розумінні, як „павутина” взаємопов'язаних інститутів і обумовлених ними політичних і економічних організацій [1]. Інститути розглядаються як система правил і норм, що визначає стимули й обмеження, встановлює рамки розвитку економіки та суспільства.

Інституційне забезпечення формування інноваційних стратегічних структур передбачає існування набору норм і правил. Утім, у сьогоднішніх умовах в Україні не існує чіткої структурованої системи інституційного забезпечення створення і розвитку інноваційних організацій. У першу чергу це пояснюється відсутністю історичного досвіду управління інноваціями. Норми і правила, що встановлюються законами України, центральними, регіональними і місцевими органами влади, не утворюють єдиної системи, а тому не є дієвими. Тому результати діяльності організацій, що мають здійснювати регулюючий і стимулюючий вплив на інноваційні процеси, не відповідають потребам економіки. Це повною мірою стосується і результатів діяльності Української державної інноваційної компанії (УДІК) та інших структур.

Вивченню інституційного забезпечення інноваційного розвитку України присвячено багато робіт вітчизняних авторів. Серед них можна виділити Ю. Лопатинського, М. Лендела, С. Соколенка, О. Наумова, А. Ткачука, О. Шнипка, В. Чевганова та інших. Однак складність та багатогранність даного процесу дає можливість продовжувати дослідження.

Метою статті є розкрити сутність та значення інституційного забезпечення інноваційних стратегічних структур агропродовольчої сфери, розглянути форми інноваційних стратегічних структур та дослідити їх особливості.

Українське законодавство розглядає інноваційний процес узагальнено відносно всієї економічної системи. Практично не існує норм і правил, що встановлювали б відносини у процесі створення інноваційних структур і здійснення інноваційної діяльності з урахуванням потреб конкретної галузі або взаємопов'язаних галузей. Отже, створення системи інституційного забезпечення формування інноваційних

стратегічних структур агропродовольчої сфери базується на тих самих нормах, що діють для інших галузей економіки. Реалізація досліджуваної проблеми вимагає більш детального вивчення інституційних основ формування стратегічних інноваційних структур для визначення специфічних особливостей, що мають бути покладені в основу утворення інноваційних структур агропродовольчої сфери.

На державному рівні функції інституційного забезпечення інноваційної діяльності покладено на Державне агентство України з інвестицій та інновацій (Держінвестицій) [2]. Держінвестицій є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності. Ця структура бере безпосередню участь у підготовці, прийнятті і реалізації законодавчих та інших нормативно-правових актів у сфері інноваційної діяльності, у формуванні та забезпеченні реалізації державної інноваційної політики у сфері інвестицій та інноваційної діяльності, створює національну інноваційну систему для проведення ефективної державної інноваційної політики, координує роботу центральних органів виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності.

Згідно з Положенням про Державне агентство України з інвестицій та інновацій [2], на агентство покладено широке коло повноважень з реалізації завдань управління інноваційним розвитком у країні. Зокрема, агентство проводить аналіз соціально-економічних результатів функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку з урахуванням їх інноваційної спрямованості. Що стосується галузевого рівня, то агентство бере участь у процесі укладання, виконання та припинення дії угод про розподіл продукції, укладання договорів концесії з метою реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях національної економіки.

Вплив агенції на інноваційний розвиток на регіональному рівні полягає в тому, що воно подає в установленому порядку пропозиції щодо створення інноваційної інфраструктури в регіонах і забезпечує її розвиток. Окрім цього, на агентство покладено функції контролю за дотриманням законодавства у сфері інноваційної діяльності. Ми вважаємо, що утворення такої державної структури є безперечно позитивним кроком щодо стимулювання інноваційної діяльності. Втім більшість дій, що має здійснювати агентство, стосуються або нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності у державі взагалі, або підтримки конкретних програм та проектів силами державних інноваційних фінансово-кредитних установ.

У положенні про діяльність агентства чітко не простежується галузева складова інноваційного розвитку та регіональна прив'язка. Також у функціях агентства чітко не визначено участь в утворенні і функціонуванні стратегічних інноваційних структур у галузях і регіонах. М. Лендел, розглядаючи застосовані у країнах Європи підходи і моделі розвитку територій, пов'язує їх вибір з адміністративно-територіальною системою управління. Вона наводить чотири ефективно функціонуючі моделі інституційних територіальних партнерств, що визначені представниками Північного центру розвитку „Нордрегіо”:

- 1) інституціолізоване партнерство між органами влади (асоціації);
- 2) неінституціолізоване партнерство між органами влади (спільні проекти);
- 3) партнерство між підприємницькими структурами (кластери);
- 4) партнерство між органами влади та підприємствами (агентства регіонального

розвитку) [3, 4].

М. Лендел також наводить моделі функціонування спеціального інституту територіального розвитку, розроблені Е. Блеклі:

1) як підрозділ місцевого уряду (департамент планування економічного розвитку);

2) як комерційне підприємство на основі приватної власності;

3) як асоціативне об'єднання органів місцевого самоврядування, комерційних підприємств, громадських організацій (агентства регіонального розвитку).

Далі М. Лендел розкриває досвід діяльності агентств регіонального розвитку в різних країнах та обґрунтовує доцільність їх утворення в Україні. Дійсно, на створення мережі агентств регіонального розвитку свого часу було покладено великі надії щодо забезпечення інноваційного розвитку на регіональному рівні [4, 5, 6].

Сьогодні необхідно вести пошук нових форм співробітництва харчової промисловості і сільського господарства, щоб забезпечити узгоджений інноваційний розвиток. Технологічні парки є територіальною формою організації науково-виробничої інтеграції. В. Савченко вказує, що важливе місце серед цільових заходів щодо територіальної організації виробничих сил регіону в перспективі повинно зайняти створення парків технічного розвитку (технопарків) [7]. На його думку, технопарки мають створюватися у великих промислових центрах, а також на територіях, розташованих на відстані 50–150 км від таких центрів.

Завдання територіальної організації технологічних парків зводиться до визначення необхідної площі, пошуку районів, що задовольняють умови розвитку інноваційних структур. Створення технопарку вимагає визначення форми функціонально-просторової організації інноваційних структур. Виділяють наступні форми функціонально-просторової організації технопарків: зональну – охоплює найбільш активну частину науково-виробничої агломерації, включаючи повністю або частково місто-центр; локальну – охоплює окремі території – місця розташування об'єктів інноваційно-підприємницької діяльності та супутніх їй фінансово-комерційних та інших структур; локально-зональну – комбіновану з перших двох видів, є частиною або цілим науково-виробничим районом чи окремим науково-виробничим територіальним комплексом [8].

Отже, технопарк є жорстко територіально обмеженою структурою. Викликає сумнів, що територіально обмежена структура може вирішити проблему розвитку агропродовольчої сфери на регіональному рівні. Науково-технологічні парки є достатньо дорогими об'єктами інвестування. Як свідчить зарубіжний досвід, їхня самоокупність настає через досить тривалий час. Технопарки починають приносити прибутки приблизно через 10 років. Оцінюючи перспективи розвитку технопарків в Україні, В. Савченко дає ще менш оптимістичний прогноз. Він вказує, що створення нових форм територіальної організації виробничих сил потребує досить тривалого періоду, що пов'язано головним чином зі структурною перебудовою економіки регіону, яка може охоплювати період 15–20 років [7].

Отже, створення технопарку потребує наявності ризикованого капіталу, залучення якого в умовах України є досить складним завданням. До того ж фактор часу відіграє не останню роль, оскільки питання розвитку харчової промисловості та її сировинної бази потребує негайного вирішення, а очікувані терміни створення,

становлення й окупності технопарку не дають змоги оперативно вирішувати проблеми галузі.

Технологічний парк є обмеженим у свободі вибору проектів для інвестування, адже ці проекти мають пройти експертизу і бути внесеними до державного реєстру. Пріоритетні напрями діяльності технологічного парку повинні відповідати визначеним законодавством науково-технічним та інноваційним пріоритетам і спрямовуватися на промислове виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної та інноваційної продукції [9]. До того ж практика діяльності технопарків свідчить, що держава часто обмежує виконання проектів технологічних парків та призупиняє діючі проекти.

Таким чином, наявність у регіоні необхідних для створення технопарку чинників та дотримання вимог ще не підтверджує доцільність створення такої структури з погляду ефективності його функціонування. На думку Д. М. Стеценка, найсприятливіші умови для створення технопарків і технополісів мають такі значні агломерації, як Київська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Донецька, Львівська [10].

У середині 70-х років виникла мережева модель, що розглядає відносини організації із зовнішнім оточенням як такі, що не є ізольованими, а розгалужуються вище та глибше. Тобто організації діють у складній павутині різного роду взаємодій з іншими суб'єктами [11]. Мережеві структури складаються з рівноправних партнерів, що мають вільні відносини один з одним та однакову компетенцію [12]. Отже, мережі є неієрархічними формами організації, в яких на перший план виходять партнерські відносини. Розповсюдженими мережевими видами структури є кластери та альянси.

Стратегічними альянсами називаються угоди про співробітництво між фірмами, що йдуть далі, ніж звичайні торговельні операції, але не доводять до злиття фірм [13]. Альянс передбачає проведення сумісних досліджень, обмін технологіями, спільне використання виробничих потужностей, просування на ринок продукції один одного або об'єднання зусиль у виробництві компонентів чи збиранні кінцевої продукції [14].

С. Соколенко вказує, що альянс являє собою мережу – групу фірм, які об'єднуються з метою використання своїх особливостей, ресурсів, специфічних переваг перед іншими для загального функціонування при реалізації сумісних проектів розвитку. Через спеціалізацію і доповнення один одного об'єднані в мережу фірми вирішують проблеми і досягають більш високої колективної ефективності [15, 16].

Стратегічні альянси, по суті, є сучасною формою організації кооперативних угод між постачальниками та покупцями або між партнерами, що залишаються конкурентами в інших сферах діяльності [11]. Альянси передбачають рівноправне положення та взаємну вигоду учасників і замінюють конкурентні взаємодії більш стабільними відносинами. Досвід формування стратегічних альянсів у країнах світу вказує на їх дієвість у досягненні кращих результатів діяльності.

Стратегічні альянси забезпечують партнерство у сфері науково-технічних розробок, сумісний виробництво, використання системи збуту, видобуток природних ресурсів та інших [14]. Альянси не є територіальними організаційними структурами, а отже, позбавлені обмежень, що пов'язані з регіональною прив'язкою. До переваг альянсів можна віднести і те, що вони сприяють реалізації ефекту масштабу

виробництва. С. Соколенко вказує, що ефект масштабу при інтеграції виробництв дає змогу зменшити витрати на взаємодію, до яких можна віднести витрати на пошук інформації, постійний обмін нею з партнерами, відстеження дій конкурентів та генерації на цій основі цілей, стратегії і тактики [15, 16].

Незважаючи на переваги створення альянсів, вони не позбавлені певних недоліків. Так, проблематичним виглядає можливість постійної підтримки рівноправних відносин між учасниками альянсу, адже через різну силу впливу і економічну роль підприємств в альянсі можуть виникнути відносини залежності і диктату з боку більших підприємств. Щодо застосування стратегічних альянсів у агропродовольчій сфері регіону, то ми вважаємо їх надто громіздкими структурами для регіонального рівня, створення яких має сенс у технологічному ланцюгу, що вміщує велику кількість підприємств і організацій.

Останніми роками в Україні почали створюватися територіальні економічні мережі – кластери – міжгалузеві комплекси, що поєднують виробничі процеси з науково-інноваційною діяльністю [17]. Ця форма завойовує все більшу кількість прихильників серед учених-економістів. С. Соколенко визначає кластер як об'єднання фірм у певній сфері підприємництва, пов'язаних між собою технологічно та, як правило, за ознакою географічної близькості. Кластер, або мережна промислова група – це група близьких, географічно взаємопов'язаних компаній та організацій, що співпрацюють з ними, сумісно діють у певному виді бізнесу і характеризуються спільністю напрямів діяльності та взаєморозумінням один одного [15, 16].

В. Чевганова та І. Брижань надають своє визначення кластера – це одна з форм об'єднання схожих, пов'язаних між собою, взаємодоповнюючих підприємств і організацій, що кооперуються з метою взаємної підтримки й координації [18]. Кластеризація спирається в основному на географічний фактор і являє собою різновид поєднання горизонтальної та вертикальної інтеграції, що має локальну концентрацію [14].

О. Шнипко, характеризуючи механізм функціонування кластерів, пише, що конкурентне ядро кластера займає певну технологічну нішу, інтегровану зі своїми постачальниками, та підживлюється за рахунок переливання кадрів і трансферту „ноу-хау” із потенційно конкурентоспроможних виробництв, що випускають споріднену за номенклатурою або технологіями продукцію [17]. У рамках кластера конкурентні переваги можуть генерувати переваги у споріднених або суміжних виробництвах, що формують єдине технологічне поле. Отже, кластери певною мірою є самопідтримуваними структурами.

На нашу думку, кластери доцільно створювати лише в тих галузях і сферах економіки, які формуються в межах певної території. До таких сфер можна віднести й агропродовольчу, що в цілому являє собою міжгалузевий регіональний комплекс. Хоча слід зауважити, що не всі підприємства агропродовольчої сфери відповідають умовам регіональної концентрації, притаманної кластерам. У цій сфері існують виробництва, які інтегруються за технологічним принципом із великими харчовими монополіями, а отже, не можуть увійти до кластера. Інноваційний розвиток агропродовольчої сфери регіону на основі кластеризації, на нашу думку, є дієвим шляхом, до того ж він підкріплений практичним досвідом – у Кам'янець-Подільському створено харчовий кластер.

Сьогодні вченими багато уваги приділяється проблемам стимулювання розвитку кластерів [15, 16, 17]. О. Шнипко вважає підтримку кластерів у вітчизняній економіці необхідним елементом забезпечення конкурентоспроможності. На нашу думку, підтримка кластерів у національній економіці має включати:

- 1) стимулювання залучення інвестицій у кластери, у тому числі іноземних;
- 2) надання кредитних і податкових пільг на етапах створення і виходу кластера на повну потужність виробництва;
- 3) стимулювання наукових досліджень, технічних і технологічних розробок за напрямками діяльності кластерів та їх упровадження у виробництво;
- 4) стимулювання виробництва інноваційної продукції, орієнтованої на експорт;
- 5) популяризація ідеї кластерної організації виробництва.

О. Шнипко вважає важливим фактором інноваційної складової забезпечення конкурентоспроможності розвитку малих організаційних форм – інноваційних підприємств, венчурних та інших фірм, які створюють середовище, що мобільно реагує на виникаючі нові потреби, дає змогу реалізувати проекти, які характеризуються високим ступенем новизни і відіграють роль провідників для великих корпорацій [17]. Він вказує, що в Україні ці форми не набули відповідного розповсюдження. На нашу думку, таке положення пояснюється надвисоким ризиком інноваційної діяльності малих та середніх підприємств. У цьому випадку ризик, природно притаманний інноваційній діяльності, підсилюється наявністю високого рівня систематичних ризиків, що характерні для сучасної економіки України. Наводимо порівняльну характеристику стратегічних інноваційних структур (табл.).

Таблиця

Порівняльна характеристика стратегічних інноваційних структур

Ознака	ВЕЗ і ТПР	Технопарки	Кластери	Альянси
Напрямок відносин, що вивчаються	Територіальна	Горизонтальна та вертикальна локалізована	Горизонтальна та вертикальна локалізована	Поєднання вертикальних та горизонтальних відносин
Галузева приналежність	Усі галузі	Конкретна галузь	Міжгалузєва	Міжгалузєва
Інноваційна спрямованість	Відповідно до типу	Чітка інноваційна спрямованість	Відповідно до типу	Відповідно до типу
Склад підприємств	Усі підприємства території	Підприємства та організації, що входять до складу технопарку	Стратегічні групи з різнорідними підприємствами, що доповнюють один одного в мережевих структурах	Стратегічні групи підприємств різних галузей, поєднаних за технологічним принципом з узгодженими потужностями між технологічними переходами

Розглянуті форми інноваційних стратегічних структур та дослідження їх особливостей дають змогу визначити основи інституційної політики щодо інноваційного розвитку агропродовольчої сфери:

- стимулювання утворення нового укладу в агропродовольчій сфері, реструктуризація сільського господарства та харчової промисловості й основні впровадження інноваційних стратегічних структур;
- реструктуризація форм власності, удосконалення системи управління і забезпечення збалансованого розвитку різних форм власності;
- здійснення юридичних, економічних, технічних і соціальних перетворень, необхідних для ефективної діяльності стратегічних інноваційних структур;
- створення ефективного механізму трансформації традиційної структури виробництва агропродовольчої сфери регіону в інноваційну і забезпечення захисту підприємств у період трансформації і створення стратегічних формувань;
- оптимізація структури інноваційних стратегічних структур, створення необхідної інфраструктури їх діяльності;
- розвиток інноваційної інфраструктури регіону, науково-технічної та науково-виробничої інфраструктури;
- поліпшення конкурсних механізмів державних замовлень, капітальних вкладень, розподілу квот, закупівлі сировини тощо;
- удосконалення системи підготовки кваліфікованих кадрів для потреб інноваційних структур.

Література

1. Лопатинский Ю. Институциональная аграрная матрица / Ю. Лопатинский // Экономика Украины. – 2004. – № 4. – С. 64 – 71.
2. Положення про Державне агентство України з інвестицій та інновацій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 749 від 16 травня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.udik.com.ua.
3. Лендел М. О. Моделі взаємодії агентств регіонального розвитку з державними, громадськими та приватними інститутами. Стратегічний підхід до планування розвитку / М. О. Лендел // Інститути та інструменти розвитку території: на шляху до Європейських принципів. – [2-ге вид.]. – К.: Міленіум, 2003. – 244 с.
4. Створення агенції регіонального розвитку: матеріали семінару, 4–5 груд. 2003 р. – Херсон: Південноукраїнський регіональний навчальний центр, 2003. – 85 с.
5. Ткачук А. Ф. Аналіз організаційно-правових форм агентств регіонального розвитку в Україні / А. Ф. Ткачук // Агентства регіонального розвитку в Україні: становлення та перспективи. – К.: Міленіум, 2002. – 302 с.
6. Зелюк В. В. Взаємодія місцевих та регіональних органів влади з агентствами регіонального розвитку: теоретичні та практичні аспекти / В. В. Зелюк // Агентства регіонального розвитку в Україні: становлення та перспективи. – К.: Міленіум, 2002. – 302 с.
7. Савченко В. Комплексний підход к решению проблем региона / В. Савченко // Экономика Украины. – 1995. – № 4. – С. 37–43.

8. Градостроительное обоснование размещения технопарков (других инновационных структур). – Севастополь, 1995. – С. 112.

9. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” № 1702-IV від 11 травня 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 2. – С. 1288–1291.

10. Стеченко Д. М. Інноваційні форми регіонального розвитку: навч. посіб. / Стеченко Д. М. – К.: Вища школа, 2002. – 254 с.

11. Минцберг Г. Школы стратегий / Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Дж.; [пер. с англ.; под ред. Ю. Н. Кантуревского]. – СПб. : Питер, 2001. – 336 с.

12. Бармина А. О. Инновации в различных формах интеграции предприятий / А. Бармина, В. Карзова // Текстильная промышленность. – 2002. – № 10. – С. 37–38.

13. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегий: учебник для вузов / Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж.; [пер. с англ.; под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой]. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.

14. Наумов О. Б. Стратегія розвитку сировинної бази текстильної промисловості / Наумов О. Б. – Херсон: Олді-плюс, 2005. – 384 с.

15. Соколенко С. И. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры: украинский контекст / Соколенко С. И. – К.: Логос, 2002. – 645 с.

16. Соколенко С. Нові виробничі системи в умовах глобалізації / С. Соколенко // Реформування промисловості України. Погляд у XXI століття: зб. матеріалів V пленуму-конф. / Спілка економістів України / [відп. ред. М. Герасимчук]. – К., 2001. – С. 21–29.

17. Шнипко О. С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізм реалізації / Шнипко О. С. – К.: Наукова думка, 2003. – 337 с.

18. Чевганова В. Кластери та їх економічне значення / В. Чевганова, І. Брижань // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 36.

УДК 338.43

Н. М. Вишнеvsька

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НА ПРОДОВОЛЬЧІ ТОВАРИ

У статті розкрита сутність понять аналіз та прогнозування, визначено основні методичні підходи до аналізу та прогнозування попиту на продовольчому ринку.

Ключові слова: аналіз, прогнозування, державна політика, попит, дохід, кон'юнктура.

© Н. М. Вишнеvsька, 2009